

Λόγος στο Παλαιό Πανεπιστήμιο
κατά την αναγόρευσή του
ως ομότιμος καθηγητής

Λόγος στο Παλαιό Πανεπιστήμιο κατά την αναγόρευσή του ως ομότιμος καθηγητής στο Ε.Μ.Μ.Ε.

Κύριε Πρύτανη,
Κύριε Πρόεδρε,
Αγαπητοί Συνάδελφοι, φίλες και φίλοι,

Σε παρόμοιες εκδηλώσεις επιτρέψτε μου να πω, το πρώτο που αισθάνεται ο τιμώμενος είναι ένα αίσθημα ανάμικτο: συγκίνησης και ευχαριστιών για τους συγκεντρωθέντες, που τον τιμούν, και ταυτόχρονα απορίας και έκπληξης: έφθασε λοιπόν, η ώρα της αποστράτευσης ή κυνικότερα η ώρα της απόσυρσης, όταν ο ίδιος νιώθει ότι κάτι τέτοιο μοιάζει με παρεξήγηση; Τα χρόνια τα ημερολογιακά είναι βέβαια αδυσώπητα, έχουν ήδη αραδιασθεί ακέραια, ατόφια χωρίς ίχνος ελλείμματος, εξήντα-οκτώ, ενώ η ψυχή νιώθει 18, ούτε λίγο, ούτε πολύ μισός αιώνας διαφορά!

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Ακριβώς πριν πενήντα χρόνια, το 1953, 18χρονος, έκανα την εγγραφή μου στο Αθήνησι Εθνικό και Καποδιστριακό, μετά από ένα σκληρό σε μελέτη και ιδρώτα καλοκαίρι, εισαγωγικές εξετάσεις και έρωτα με την Αρχαιολογία του Μαρινάτου, του Ορλάνδου, του Κοντολέοντα, και την Ιστορία του Ζακυνθινού, του Βλάχου, του Παπασταύρου και ακόμη φιλολόγων όπως ο Σταματάκος, ο Βουρβέλης, ο γλωσσολόγος Κουρμούλης και πανάρχαιος τότε λατινιστής Ερρίκος Σκάσσης. Ήταν μια εποχή όλο γοητεία και απογοήτευση για μας τότε που γεμίζαμε τ' αμφιθέατρα ασφυκτικά από τις 8 το πρωί μέχρι αργά το βράδυ για ν' ακούσουμε *Ηλέκτρα* από τον Σταματάκο με τη σπηλαιώδη φωνή απαγγέλλοντας από στήθους, *Πλάτωνα* από τον Γιάννη Θεοδωρακόπουλο, κατεβατά από συνώνυμα από τον Κουρμούλη, Σουμερίους από το Μαρινάτο, Βυζάντιο από τον Ζακυνθινό ή Ουμανισμό από τον Βουρβέρη, αντιγράφοντάς τους μανιωδώς, γιατί δεν υπήρχαν τότε ούτε καν σημειώσεις ή το ένα και μοναδικό σύγγραμμα που κριτικάρουμε σήμερα.

Μισός αιώνας Καποδιστριακό, εποπτεύσιμο τότε στα διάφορα κτήρια γύρω από την Πανεπιστημίου και τη Σόλωνος, μαμμούθ σήμερα με τεράστιες κτιριακές εγκαταστάσεις και τεράστια κενά σε χώρους για τα τωρινά μεγέθη σε φοιτητές και καθηγητές. Τότε οι τελευταίοι ήταν αστέρια σχεδόν θεϊκά, που όταν περνούσαν στους

τυκνοκατοικημένους διαδρόμους της Σόλωνος ή του προαυλίου στο Κεντρικό κτήριο, αποτραβιάσαμε με δέος μήπως ενοχληθούν στην υπερβατικότητά τους.

Στα αμφιθέατρα η φωνή τους κυριαρχούσε χωρίς μεγάφωνα, αφού το φοιτητικό πλήθος και με όρθιους ακόμα, δεν έβγαζε άχνα γράφοντας σημειώσεις ή προσπαθώντας να συλλάβει νοήματα. Υπήρχε άλλωστε απ' έξω ο Αλέκος ο κλητήρας, που караδοκούσε για τυχόν ασεβείς, αλλά και ο Μέγας της Λαογραφίας ή αλλιώς Βαβουτσικάριος, σε πέταγε έξω αν ψιθύριζες στη διπλανή σου κανέναν φρέσκο ανέκδοτο...

Αποχωρώντας έτσι από τις τωρινές αίθουσες διδασκαλίας της πρώτης μου alma mater, ο νους μου επιστρέφει στις πρωταρχές και προσπαθεί να γεφυρώσει 50 χρόνων διαδρομή με απουσίες, μεταλλαγές και αναταράξεις, που συνέβησαν όλες αυτές τις δεκαετίες.

Νοιώθω ακριβώς τυχερός μαζί με τους συνομηλίκους μου, γιατί είμαστε μια γενιά που δοκίμασε σχεδόν ό,τι μπορεί να δοκιμάσει στην πεπερασμένη διάρκεια της ζωής του ένας άνθρωπος: να ξεκινήσει με τη δικτατορία του Μεταξά, να βιώσει ένα πόλεμο πρώτου ιστορικού μεγέθους, να νιώσει στο πετσί του ένα εμφύλιο ακόμα σκληρότερο, μια δημοκρατία στη συνέχεια με ξύλινα πόδια, αλλά και μια κοινωνία γεμάτη δυναμισμό και δημιουργικότητα στις δεκαετίες του '50 και του '60 μέχρι την Απριλιανή χούντα. Επιστρέφοντας ο ομιλών, μετά από μακροχρόνιες σπουδές πίσω στην πατρίδα παρακολούθησε και συμμετείχε σαν δάσκαλος στη νέα, δημοκρατικότερη και πολυπλοκότερη μεταχουντική φάση της κοινωνικής ανέλιξης, πρώτα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και μετά στον παλιό γνώριμο χώρο των πρώτων ακαδημαϊκών βιωμάτων, υπηρετώντας τρεις ακαταμάχητες Χάριτες, την Αρχαιολογία, την Αρχιτεκτονική και την Επικοινωνία, τρεις απαιτητικές υπάρξεις, που σπατάλησαν τα τελευταία πενήντα μου χρόνια, κλέβοντας ένα μεγάλο μέρος χρόνου από τ' άλλα τρία αγαπημένα μου θήλεα, τη γυναίκα μου και τις δύο κόρες μου, που ακόμα με ανέχονται καρτερικά.

Λέγοντας ότι υπήρξαμε, οι συνομήλικοί μου κι εγώ τυχεροί, εννοώ ότι ζούμε σε μια κοσμογονική εποχή με συνεχείς αλλαγές και κορυφώσεις, με πραγματικά προβλήματα, που ζητούν λύσεις και απαντήσεις χωρίς ωραιοποιήσεις και ρομαντισμούς. Αυτό το ένιωσα ζώντας για πολλά χρόνια σε μια χώρα με ηρεμότερες συνθήκες, οικονομικές και άλλες, την Ελβετία. Μου το έκανε σαφέστερο ένας καθηγητής μου στο Ομοσπονδιακό Πολυτεχνείο της Ζυρίχης, τον οποίο φιλοξένησα

εδώ και με θεώρησε τυχερό, γιατί είχα ν' αντιμετωπίσω ως επιστήμονας πραγματικά προβλήματα και όχι σχεδόν λυμένα ή λυμένα φαινομενικά, όπως στη χώρα του.

Εδώ υπάρχουν ουσιαστικά ζητήματα σε όλα τα επίπεδα και όλοι μας νιώθουμε ότι εμείς οι πανεπιστημιακοί έχουμε αυξημένο μερίδιο ευθύνης στη λύση τους, ο καθένας εκεί που έχει ταχθεί. Η τριαντάχρονη περίπου θητεία μου στα ελληνικά πανεπιστήμια αφιερώθηκε, όπως γνωρίζετε, στην έρευνα, διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής μνήμης, αρχιτεκτονικής και άλλης, τόσο στο ειδικό πλαίσιο των επαγγελματικών αρχιτεκτονικών σπουδών του Α.Π.Θ., όσο και στο Τμήμα Επικοινωνίας & Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου μας. Είμαι ιδιαίτερα υπερήφανος και ευτυχής, να έχω διανύσει τα τελευταία δέκα χρόνια της ακαδημαϊκής μου σταδιοδρομίας εδώ, προσφέροντας τις μικρές μου δυνάμεις στην ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, που ακόμα δυστυχώς παραμένει ουδέτερο ή και εχθρικό στα ζητήματα της πολιτιστικής κληρονομιάς και μνήμης.

Διακόπτοντας τυπικά αλλά μη σταματώντας, όσο το επιτρέπουν οι βιολογικές μου δυνάμεις και στο Πανεπιστήμιο και στην Ακαδημία, αυτό το έργο, θα 'θελα να υπογραμμίσω την τεράστια σημασία που έχει για το παρόν και το μέλλον της κοινωνίας μας, η διατήρηση της ιστορικής μνήμης. Είναι το καλλίτερο δώρο μαζί με την διάσωση της φυσικής κληρονομιάς στα παιδιά και τα εγγόνια μας, γιατί δυστυχώς πολιτιστική και φυσική κληρονομιά βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο κάτω από την πίεση της ανισόρροπης -τεχνολογικά εκρηκτικής, ηθικά και πνευματικά υποτυπώδους- ανάπτυξης, που εδώ και δύο αιώνες μας κυβερνά. Και είναι νομίζω πρωτοποριακό και αποκλειστικό για το Καποδιστριακό και για το Τμήμα μας, ότι αυτή η παγκόσμια άλλωστε προβληματική, διδάσκεται στο μοναδικό ελληνικό Α.Ε.Ι. εδώ και 11 χρόνια ως υποχρεωτικό μάθημα στους φοιτητές μας, οι μόνοι που μπορούν να μεταφέρουν το μήνυμα στο ευρύτερο κοινωνικό σώμα με τα Μ.Μ.Ε. και να το ευαισθητοποιήσουν. Πόσο κρίσιμο και χρήσιμο είναι αυτό, φαίνεται από το γεγονός ότι η *Κοινοκτημοσύνη των Πολιτιστικών Αγαθών* όλου του πλανήτη είναι μια νέα *Πανανθρώπινη αξία*, που επιδιώκεται να γίνει συνείδηση των κοινωνιών όλου του κόσμου, σ' αντίθεση με το Παρελθόν, όπου ο εχθρός κατέστρεφε τα μνημεία του αντιπάλου (δηλ. ο ένας λαός τα μνημεία του άλλου λαού) όχι γιατί ήταν βάρβαρος, αλλά για λόγους πολιτικούς, αποδυνάμωσης δηλαδή της μνήμης και της ρίζας καταγωγής του. Σήμερα η νέα πανανθρώπινη αξία της Κοινοκτημοσύνης των πολιτιστικών αγαθών, επιδιώκει με δεκάδες Διεθνείς Συμφωνίες, Συμβάσεις και Διακηρύξεις του Ο.Η.Ε, της UNESCO και της Ε.Ε. ακριβώς το αντίθετο, χωρίς

βέβαια να αποκλείονται οι θλιβερές υποτροπές, που βιώνουμε καθημερινά από πλανητάρχες και μη. Ευχή μου επομένως είναι το μάθημα της Πολιτιστικής Κληρονομιάς να συνεχίσει την αγαθοποιό δράση στο Τμήμα μας, αφού και η Ακαδημία, νομίζω ότι ετίμησε αυτή την ένταξη της αρχιτεκτονικής και γενικότερα της πολιτιστικής μνήμης και διάστασης, που καλλιεργείται σ' ένα Τμήμα Επικοινωνίας, αναγνωρίζοντας τη δραματική αναγκαιότητα του καιρού μας, η κοινωνία μας δηλαδή να μην τρέχει ορμητικά προς το Μέλλον με τα μπροστινά μόνον βαγόνια ενός τραίνου κινδυνεύοντας έτσι να εκτροχιασθεί.

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Είναι για μένα μεγάλη χαρά και τιμή να νιώθω την αγάπη και την εκτίμησή σας και ευχαριστώ από καρδιάς τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου μας, τον κ. Μπαμπινιώτη, τον φίλο, Πρόεδρο του Τμήματος, Μιχάλη Μειμάρη, τους και τις συναδέλφους, τις φοιτήτριες και τους φοιτητές του Τμήματός μας για την όμορφη αποψινή βραδιά.

Θα 'θελα να ευχηθώ σ' όλους σας, ζωή στα χρόνια σας και χρόνια στη ζωή σας και ακόμα, ένα καλύτερο μέλλον στη νέα γενιά, στην οποία παραδίνουμε άλυτα προβλήματα να δαμάσουν και να επιλύσουν.

Γ. Π. Λάββας

Αθήνα, 15 Ιουλίου 2003